

Vranov nad Dyjí

Kraj: Jihomoravský

Správní obvod: Znojmo

Nadmořská výška: 312 m n. m.

Počet obyvatel: 744

Adresa URL: www.ouvrnov.cz

Okres: Znojmo

GPS souřadnice: 48.894699N, 15.812698E

První pís. zmínka: 1100 (924 let)

PSČ: 671 03

Okolí a příroda Vranov nad Dyjí

Obec má výrazně rekreační charakter jednak díky vyhledávané Vranovské přehradě a současně díky poloze obce na okraji Národního parku Podyjí.

Vodní nádrž Vranov (též Vranovská přehrada) byla vybudována na řece Dyji v blízkosti města Vranov nad Dyjí v letech 1930 - 1933. Hráz přehrady je vysoká 60 m a v koruně je dlouhá 292 m. Vzniklé jezero je dlouhé asi 30 km a zasahuje až pod hrad Bítov do údolí Želetavky. Podle rozlohy je desátá největší v České republice. Přehrada slouží vedle energetických a vodárenských úkolů k rekreaci.

NÁRODNÍ PARK PODYJÍ

Je jedinečným přírodním celkem nemajícím u nás obdoby a zároveň jedním ze čtyř národních parků v České republice. Území bylo pro většinu návštěvníků zcela neznámé až do roku 1990, kdy byla odstraněna železná opona, oddělující tento malebný kout přírody od okolního světa. Se zbytky této železné opony, která zároveň oddělovala i tehdejší Československo od demokratické Evropy, znamenala výrazný úpadek znojemského pohraničí, ale naopak se velmi zasloužila o zachování neporušené podyjské přírody, se ještě nyní můžeme setkat na konci obce Čížov, u pomyslné brány do Národního parku Podyjí.

Členité území národního parku je součástí pahorkatiny jihovýchodního okraje Českomoravské vrchoviny. Střední tok Dyje zde zároveň vytváří státní hranici mezi Českou republikou a sousedním Rakouskem. Řeka v kyselých horninách Českého masívu po tisíciletí modelovala údolní zářez, jehož hloubka dnes dosahuje v některých partiích až dvousetdvaceti metrů, její vody při své cestě z Vranova do Znojma protékají spleť ladných křivek a mnoha meandrů. Národní park Podyjí tak reprezentuje výjimečně zachovalou ukázkou krajiny říčního údolí v pahorkatinám stupni střední Evropy. Jeho význam je o to větší, že téměř všechna obdobná říční údolí byla v letech minulých zničena výstavbou přehrad, komunikací a rekreačních objektů.

Národní park Podyjí se vyznačuje mimořádnými přírodními scenériemi, tvořenými pestrou mozaikou skalních amfiteátrů a srázných stěn, meandry, rozsáhlými suťovými poli a těžko prostupnými stržemi, ale i nivními loukami podél Dyje a prosluněnými lesostepmi s pestrými koberci teplomilných rostlin. Pro území je charakteristická mimořádná rozmanitost vyskytujících se živočišných a rostlinných druhů a jejich vysoká koncentrace na relativně malé ploše. Celé údolí je takřka souvisle porostlé přírodě blízkými lesními společenstvy. V západní části najdeme zbytky původních podhorských bučin s vtroušenou jedlí bělokorou a tisem, které směrem na východ střídají dubohabrové porosty. Mimo běžné druhy lesních dřevin se setkáme i se vzácnějšími a pro Podyjí charakteristickými druhy, například: řešetlákem počistivým, dřínem obecným, skalníkem celokrajným a jalovcem obecným. V

inverzních polohách roste klokoč zpeřený, růže alpská nebo jilm drsný. V teplejší jihovýchodní části parku se vyskytuje višň mahalebka, kalina tušalaj a dub pýřitý. Z nejzajímavějších druhů podrostových bylin uvedme brambořík nachový, lilii zlatohlavou, kyčelnici devítilistou či měsíčnici vytrvalou.

Nelesní plochy, které zaujímají kolem 3% území národního parku, jsou těžištěm výskytu teplomilných druhů jako je kýchavice černá, divizna nádherná a brunátná, kosatec pestrý, lýkovec vonný, koníklec luční a velkokvětý a většina ze 16 druhů podyjských vstavačovitých. K zajímavým nelesním společenstvům patří rozsáhlá suťová pole, jejichž vegetaci většinou tvoří jen mechy a lišejníky, druhově bohaté mokřadní i suché louky, skály a skalní stepi. Evropským unikátem jsou plochy teplých a suchých vřesovišť a stepních lad, které vznikly vlivem dlouhodobé pastvy dobytka jako náhradní společenstva po kyselých a teplomilných doubravách.

Celkem se na území Národního parku Podyjí vyskytuje více než 1 000 druhů vyšších rostlin (pro srovnání na plošně více než dvacetinásobném území Národního parku a Chráněné krajinné oblasti Šumava bylo zaznamenáno 1200 druhů). Počet zvláště chráněných druhů rostlin dosahuje na území Národního parku Podyjí 74.

Mimořádně pestrý by byl i přehled živočichů. Na území národního parku bylo zatím zjištěno 65 druhů savců (například vápenec malý, vydra říční, plch velký, bělozubka bělobřichá a hraboš mokřadní) a 161 druhů ptáků, z nichž velká většina zde hnízdí (například čáp černý, holub doupňák, výr velký, lelek lesní, dudek chocholatý, bělořit šedý, krkavec velký, strnad luční). Ze 7 druhů plazů si největší pozornosti zasluhuje užovka stromová a ještěrka zelená. V parku je neuvěřitelně bohatě zastoupen hmyz. Z výčtu vzácných druhů jsou to kupříkladu jasoň dymnivkový, pestrokřídlec podražcový, kudlanka nábožná, tesařík obrovský.

V celém území se výrazně projevuje tzv. říční fenomén. V důsledku tohoto jevu pronikají údolím teplomilné rostlinné a živočišné druhy z jihovýchodní teplé panonské oblasti do nitra hercynské oblasti osídlené běžnou středoevropskou květenou a zvířenou, naproti tomu severní a stinné expozice údolí obsazují podhorské druhy rostlin a živočichů, které tak zasahují hluboko do oblasti výskytu teplomilné flóry a fauny.

Národní park Podyjí má přibližnou rozlohu 62 km² a jeho území je rozděleno podle kvality přírodního prostředí do 3 zón se zvláštním ochranným režimem pro každou z nich.

I. Zóna (přísná přírodní) - zahrnuje zejména jádrové území národního parku tvořené údolním zářezem řeky Dyje. Příroda je zde ve stavu nenarušeném nebo jen málo ovlivněném. Jedná se především o přirozené lesní porosty na svazích údolí, zahrnující teplomilné skalní lesostepi, zakrslé doubravy, reliktní bory, suťové lesy a fragmenty podhorských bukových pralesů. Příroda v této zóně je ponechána samovolnému vývoji, v jehož zájmu jsou veškeré lidské činnosti vyloučeny. Vstup a pohyb v této zóně je možný jen výjimečně, a to pouze po vyznačených turistických stezkách.

II. Zóna (řízená přírodní) - územně přímo navazuje na přísnou přírodní zónu. Zahrnuje velkou část lesního komplexu a nejhodnotnější plochy bezlesí (například rozsáhlá vřesoviště). Cílem péče o les v této zóně je dosažení přírodě blízkého stavu lesních společenstev. Přírodovědně unikátní bezlesá stanoviště (louky, vřesoviště) je nezbytné udržovat v žádoucím stavu odborně podloženým managementem (panstva, kosení, odstraňování náletových dřevit a podobně). Pravidla pro pohyb návštěvníků v této zóně jsou totožná jak v zóně I.

III. Zóna (okrajová) - lemuje II. Zónu ve vnější části národního parku. Je nejvíce poznamenaná

hospodářskou činností člověka. Zahrnuje zemědělsky využívané plochy především v okolí Čížova a Lukova, historickou vinici Šobes a okrajové partie lesního komplexu. Je zde umožněno přiměřené využívání pro zemědělství, lesnictví a turistiku, které je podmíněno cíli a zájmy ochrany přírody. Pohyb návštěvníků ve III. zóně je možný i mimo značené turistické stezky, na kole však pouze po zpevněných cestách.

Ochranné pásmo - obklopuje v přibližné rozloze 29 km² celé území národního parku. Jeho hlavní funkcí je chránit území parku před civilizačními vlivy z okolí a zvýšená péče o krajinu a sídla, jež se nacházejí v tomto pásmu. Právě do těchto obcí jsou umísťovány služby a ubytovací kapacity určené návštěvníkům národního parku.

Výjimečnost přírody Podyjí vedla k tomu, že od roku 1991 je toto území zařazeno do celosvětové prestižní sítě národních parků spolu s Krkonošemi (od roku 1963), Šumavou (1991) a Českým Švýcarskem (2000). Jelikož ochrana přírodních skvostů není a ani nemůže být jen záležitostí jednoho státu či národa, existuje na území Dolního Rakouska Národní park Thayatal, který ochraňuje obdobné hodnoty i na druhém břehu Dyje.

